



*Жмурко О. В.,
асистент кафедри адміністративного та
фінансового права,
Львівський національний університет
імені Івана Франка*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

На сьогодні система охорони здоров'я фінансується за рахунок коштів держави. Система охорони здоров'я в Україні потребує законодавчого регулювання. Необхідно на законодавчому рівні закріпити зміст правовідносин про медичне страхування та забезпечити їх реалізацію в Україні. Держава зобов'язана забезпечити створення і функціонування системи соціального медичного страхування населення.

Світова практика демонструє різні підходи щодо конституційно-правового регулювання системи охорони здоров'я:

1. Бюджетна модель медичного страхування.

Яскравим прикладом такої моделі фінансування охорони здоров'я виступає Канада. Згідно з розділом 1 «Права та свободи» у статті 6 закріплено: «Кожен громадянин Канади і кожен, хто має статус постійного мешканця Канади, має право переїжджати і оселятися в будь-якій провінції, а також продовжувати отримувати кошти для належного проживання в будь-якій провінції. Дані права закріплені в законодавстві, що передбачає розумні вимоги проживання щодо якості та умов для отримання наданих державою соціальних послуг».

2. Змішана модель страхування.

Ця модель існує в таких розвинених країнах, як Франція, Німеччина, Нідерланди. Нормами статей Конституції Німеччини закріплено таке.

У статті 74 йде мова про те, що «компетенція конкуруючого законодавства регулює такі сфери життя суспільства: 12) трудове право, включаючи організацію праці, охорону праці, а також соціальне страхування, включаючи страхування на випадок безробіття; 19-а) державне забезпечення лікарень і врегулювання тарифів за надану в них допомогу». У статті 87 зазначається, що «як безпосередньо підпорядковані Федерації суб'єкти публічного права діють ті суб'єкти публічного права – заклади соціального страхування, компетенція яких поширюється на територію більше ніж 1 земля. На заклади соціального страхування, компетенція яких поширюється за межі території однієї землі, але охоплює не більше трьох земель, не поширюється положення частини 1 даної статті, як суб'єкти публічного права, які перебувають у безпосередньому підпорядкуванні землі, якщо зацікавленими землями визначено землю, яка здійснює нагляд».

3. Приватна система охорони здоров'я.

Ця система застосовується в таких країнах, як США та Японія.

Конституція Сполучених Штатів Америки та поправки до неї не передбачають жодних гарантій з боку держави щодо права людини на охорону здоров'я, а тим більше на медичне страхування. Дане право встановлене підзаконними нормативно-правовими актами цивільного законодавства і має виключно приватний характер.

Зовсім іншим шляхом пішов законодавець України. У Конституції України детально регламентовано право людини на охорону здоров'я. Основним питанням є джерела фінансування системи охорони здоров'я та її вартість для населення, тобто вартість медичного обслуговування для конкретної особи.

Конституційним Судом України 2002 року було розтлумачено положення статті 49 Конституції України (справа про безоплатність медичної допомоги). Конституційний Суд вирішив, що положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» треба розуміти так, що у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається всім громадянам незалежно від її обсягу та без попереднього, поточного або подальшого їх розрахунку за надання такої допомоги. Поняття медичної допомоги, умови запровадження медичного страхування, у тому числі державного, формування і використання добровільних медичних фондів, а також порядок надання медичних послуг, які ви-

ходять за межі медичної допомоги, на платній основі у державних і комунальних закладах охорони здоров'я та перелік таких послуг мають бути визначені законом.

Судді Конституційного Суду дійшли висновку, що при наданні платної допомоги мережею зазначених вище закладів та основи запровадження медичного страхування мають бути визначені у законах України. Вважаємо, що умови та перелік медичної допомоги на платній чи безоплатній основі, що надається мережею закладів, мають бути визначені законом поряд із прийняттям закону про обов'язкове державне соціальне медичне страхування. Важливою нормою Конституції є норма про те, що наявна мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я не може бути скорочена.

Принциповим питанням є доцільність внесення змін до Конституції України. Рішенням Конституційного Суду України було розтлумачено норму статті про безоплатність медичної допомоги. Відповідно, перепон до запровадження системи соціального медичного страхування немає. Та при будь-яких подальших реформах норма Конституції потребуватиме подальшого тлумачення. Важливим аргументом для того, щоб внести зміни до Конституції, є досвід розвинених країн світу. Аналіз норм конституцій цих країн не дає повного уявлення про систему закладів охорони здоров'я, систему фінансування даних закладів, особливо умови платності чи безоплатності медичної допомоги, що надається. Кожна з наведених вище країн має багаторічну історію реформування системи фінансування охорони здоров'я. Уряди ухвалювали безліч законів щодо охорони здоров'я: чи за рахунок коштів держави, чи населення. Надзвичайно велику кількість законів приймали у сфері системи закладів охорони здоров'я та умов її вартості для особи. Дані закони кардинальним чином відрізнялися один від одного. І з часом сформувалася стійка система фінансування охорони здоров'я.

На підставі наведеного вище зробимо такі висновки:

- нормами конституцій зарубіжних країн по-різному висвітлено питання права людини на охорону здоров'я. Так, даними нормами не деталізовано питання діяльності закладів охорони здоров'я, загального порядку надання медичної допомоги, а також межі її надання; норми конституцій зарубіжних країн не встановлюють і не визначають політики держави

на вже сформовану модель фінансового забезпечення охорони здоров'я;

- необхідним кроком для запровадження страхової моделі фінансування охорони здоров'я є внесення змін до статті 49 Конституції України. А саме необхідно викласти її в такій редакції: «Кожна людина має право на охорону здоров'я. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя». Вважаємо, що цього є достатньо для запровадження нової системи фінансування охорони здоров'я та гарантій людини на реалізацію права на охорону здоров'я.